

U g e s k r i f t

for

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 44.

Løvedagen den 30te Oktober 1858.

2den Marg.

Indhold.

Det Vigtigste af Grundsætningerne for Kreaturopdræt, fornemmelig Hestens. — Om Sædsistet. — Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indsendt.

Indsenderen af disse Linier, der bor paa Landet, har flere Aar sendt Bud ind til Hovedstaden for hos der boende Gartnere at faa kjøbt dels Blomstertrær, dels Frugt- og Bærtrær; men Budene ere altid komne tilbage med uforrettet Sag. De have ikke kunnet opsørge nogen Handelsgartner, der har været forsynet med saadanne Gjenstande til Salg. Det ville derfor være særdeles uanselig for os Landboere, om Dhr. Gartnere, der maatte have Trær til Salg, enten vilde offentliggjøre Priskuranter med Adresse eller i det mindste gennem Ugeskriftet for Landmænd give noiagtig Underretning om deres Bopæl.

Interessen for Havevæsenet begynder nu at udbrede sig i Landdistrikterne og det turde derfor være til Gartnerens egen Fordel at imødekomme vore Ønsker. For Tiden er det lettere for at erholde Priskuranter med Adresser fra Gartnere i Hamburg, Kjøbenhavn og flere udenrigske Steder, end fra vor nærliggende By Christiania, og dette er dog en Hindring for Havevæsenets Opkomst paa Landet.

Det Vigtigste af Grundsætningerne for Kreaturopdræt, fornemmelig Hestens.

Da det ikke kan modsiges, at der gives almenlydige, paa uforanderlige Naturlove beroende, og fra Erfaringen udgaende Opdrætnings Grundsætninger, som med de gunstige Resultater ere blevne anvendte paa visse af vore Husdyr, navnlig paa Faaret, er det at ønske, at man ogsaa vilde føre sig disse til Nytte, og gaa ud fra dem, ved det saa vigtige Hestopdræt. Dertil hører fremfor Alt en klar Anskuelse af disse Grund-

sætninger, og en klar Bevidsthed af det Siemød, man ved Opdrættet tilsigter.

1. Paa den Eyne hos et Kreatur, at det kan lade Hovedegenskaberne hos Forældrene og Bedsteforældrene gaa i Arv til sit Afkom, beror alle Opdrætnings Resultater, og denne Eyne er altsaa Opdrættets Basis.

2. Jo mere lig enhver Generations Egenskaber er disse Forfædres, desto konstantere (det er fastere begrundet) ere de, og omvendt, jo mere konstant de ere, desto sikrere vedblive de ensartet at nedarves.

3. Jo mere lige de Kreaturers Egenskaber, som parres sammen, ere hinanden indbyrdes, desto sikrere kan man gjøre Regning paa et lignende Afkom.

4. Af disse naturlige Tilsyneladelser følger det af sig selv, at de forpaanden værende Egenskaber sikrest vedligeholdes ved Parringen af saadanne Creature, som ifølge Nedarving og foregaaende Valg ligne hinanden mest, det er hvad vi kalde Opdrættet i og ved sig selv.

5. Den Sky man har for Slægtskabs Parring — hos Menneskene medrette begrundet i moralske Hensyn — er opstaaet ved de flette Følger, som have vist sig efter en for silbig Opdagelse af, at man har ladet Creature parre sig sammen, som have været svagelige eller have haft Feil, hvilke Mangler da naturligvis have fordolet sig paa Afkommet.

6. Ved Parring af Creature, som have forskellige Egenskaber, det er ved Krydsning, kan man vel erholde et Afkom, med Indblanding af en eller anden attraaet Egenskab; men det hænder ogsaa meget ofte, at de Egenskaber man har attraaet ikke slaa an, og at en eller anden, maasse netop slet Egenskab bliver fremherskende. Men endnu visserne er den usikre Nedarving af et konstant Afkom efter Parringen af Creature, som have forskellige Egenskaber.

7. Krydsning, i Modsetning til Opdræt i og ved sig selv, er derfor kun da tiltraadelig, hvor man har saadanne Siemød, som man ved det sidstnævnte ikke, eller idetmindste ikke saa let kan opnaa.

8. Dette er Tilfældet, naar man ialmindeliged attraar passende at forbinde 2de Kreaturstemmers forskellige Hovedegenskaber. Dertil hører en fortsat Parring af Afkommet med Creature af selve den oprindelige Stamme under et

omhyggeligt Fortrinsvalg af saadanne, hvis Egen- skaber baade mest attraaes og mindst haves i Cie. Men saasnart det kan kjendes, at Affkommet nogen- lunde har erholdt de attraaede Egenheder, kan den varige Befæstelse af dem kun naaes ved atter at vende tilbage til Opdræt i og ved sig selv.

Det samme er Tilfældet, naar man vil for- ædle en hidtil for simpel anseet, eller endog i det Hele feilfuld Stamme, ved lidt efter lidt at for- skaffe den den ædlere Stammes Egenheder; man forholder sig da paa lignende Maade.

Ligeledes naar man vil tilegne en forhaan- denværende Stamme blot visse manglende Egen- skaber, eller udrydde forhaandenværende Feil. Dertil er den forbigaaende Indvirkning af saa- danne Dyr nødvendig, som bestode, følgelig ind- føre saadanne Egenheder, men ere frie for Fei- lene, altsaa gjøre disse i Nedavningen mindre konstante.

Hvor ofte nu saadanne fremmede Indvirk- ninger bør gjentages, afhænger af den attraaede Virknings tidligere eller sildigere Indtrædelse, og Overbevisningen om nu for Fremtiden ved Op- dræt i og ved sig selv at kunne befæste de be- virkede gode Egenheder, og fuldkommen fjerne de nu formilbede slette, hvortil et hensigtsmæssigt Valg af de Creature man vil parre sammen for- detmeste pleier at være tilstrækkelige for Fremtiden.

9. Men ved disse forskellige Anvendelses- maader af Krydsning er det vel at mærke, at der hvergang tillige indføres saamange fremmedartede Bestanddele i Massen af de Egenheder som ned- arves, og derved bliver den fornødne Konstanthed af de egentlig tilføjede i den Grad afbrudt og forstyrret, at det vil koste megen Tid, Omhu og Konsekvens, lidt efter lidt at faa dem affondrede igjen.

10. Den kun altsaa almindelige og urigtige Formening, at der med enhver Krydsning, og overhovedet med enhver Parring, kun skal forbin- des og nedarves de gode Egenheder, har havt den varigste skadelige Indflydelse paa Opdrætnings- væsenet. De slette Egenheder forplante sig i samme Forhold, begge efter Graden af deres mere eller mindre konstante Befæstelse hos de forbundne Creature.

11. Heraf fremgaar det, hvor nødvendigt det er ved enhver Parring, at tage under alvorlig Betragtning, og optage i sin Beregning, saavel de forhaandenværende Egenheder, som ikke ligge i Diemedet, som de man virkelig tilsigter, og som ofte kun foresvæve Tanterne.

12. Af denne Erkjendelse af den nødvendige Sagtagelse af tilsyneladende Bisager fremgaar videre den Fordring, at udkaste sig et detailleret Billede af alle vigtige Egenheder hos de Creature, som parres sammen, for at man, støttende sig hertil, og faa fidenhen kan forklare sig særegne Tilsyneladelser hos Affkommet, og vide, fra hvilken af Siderne de ere nedarvede. Vel kan man ikke maale og veie alle Egenhederne, som t. Ex. Mælk- righed og Kjøbningsfærd hos Hornkvæget, Udfrem- bringelsen hos Faarene, men der lader sig anvende Former for Beskrivelse og en varig Betegnelse,

hvorved man endog længe efter et Kreaturs Død kan gjøre dets samlet opfattede Totalbillede an- skuelig; især er man freudet vidt frem i Faareavlen med disse Beskrivelsesformer.

13. Begrebet af en Race ligger ikke i Blo- dets Renhed alene, men tillige i, at de Former og Egenheder forblive sig lige, som udtale bestemte Diemed. Finder man at disse forblive sig lige og nedarves flere Generationer igjennem uden nogen væsentlig Afvigelse, da er en Race først at anse for fastbegrunder og selvstændig.

14. Vedligeholdelsen af en saadan Race er da ikke vanskelig, naar man kun er forsigtig, og vogter sig for Afveie. Det er endog udvissomt, at den kan forbedres og blive mere fuldkommen ved sig selv, naar man kun bestandig med Omhu vælger de bedste og fuldkomneste til videre For- plantning, da det er derved, at de gode Egen- skaber i Massen af dem, som nedarves, og hvis Gjennemsnit de nye Generationer repræsenterer, blive forøgede, og de feilfulde formindede.

15. For det bestemte, forskjellige Brug man har for Creature, maa der ogsaa være ligesaa selvstændige Racer forhaanden, som vedligeholdes konstante. Stulde Erfaring imidlertid have vist, at der for visse Brugsdiemed erholdes et hensigts- mæssigere Affkom ved en Krydsning, da bør dette indenfor Racen ikke forplantes videre.

Ville vi nu anvende de her udviklede Grund- sætninger paa vor Hesteavl, maa man fremfor Alt bringe paa det Reue

a) Hvad man vil?

b) Hvad man har?

c) Hvad man endnu bruger?

Det vil sige: Hvilke Brugsægenskaber der ere de vigtigste for vore Forhold, og almindeligst søgte, hvilke Racer, eller Raceafdelinger der altsaa for- trinsvis bør opelkes, holdes konstante, og bringes til højeste Fuldkommenhed; eller om der muligt, som ovenfor berørt, skal dannes en ny Race? Fremdeles, hvilke af vore forhaandenværende Stut- terheste der ere at henføre til den ene eller den anden af disse Racer eller Afdelinger, og som saadanne at bruge til disse? Endelig, hvilke væ- sentlige Fordringer de forhaandenværende Stutte- riheste ikke tilfredsstille, og hvilke Egenheder der derfor skal skaffes tilveie udvendigfra for at kom- plettere den ene eller anden Race, d. v. s., for at man kan fuldende og befæste de forønskede samlede Egenheder, og saaledes med Virkning forplante dem videre?

Har man nu grundigt undersøgt og besvaret sig disse Spørgsmaal, har man, forsaavidt de kunne affaafes, at vælge imellem følgende existerende Racer, som efter almindelig Dom og Er- faring ville tilfredsstille vore Fornødenheder:

Til a 1. Væddeløbslaget;

2. Det lette Rideslag af arabisk Typus;

3. Det større og stærke Rideslag af engelsk Typus;

4. Det elegante, lettere Vognslag;

5. Det større og kraftigere Vognslag;

6. Den store Fragt- eller Kærrehest.

Disse Racer, hvoraf enhver især er i Besid-

delse af de til deres Siemed svarende Former og Egenstaber, formaa at gjøre alle vore Fordringer Fyldest. Muligt kunne de under 2 og 3 anførte tænkes forenede, og danne et Middelpunkt af Yoerlighederne til begge Retninger.

Til b. For alle de nævnte Racer vil der, med Undtagelse af den store Fragthest, saa temmelig foresindes tilsvarende Besselere i Stutterierne, de ville kun, efter deres mere eller mindre fremherskende Dygtighed, positivt være at bestemme for den ene eller den anden Race, og deres Affom deri lidt efter lidt gjøres konstant.

Til c. Førend man har opnaaet det rette Forhold mellem Stammerne, og den muligste Eghed mellem al deres Affom i enhver Race, vil der naturligtvis endnu findes Trang til mangen Udjevning, og Fuldkommenhedsgrad, og som maa afhjælpes udvendigfra. Ved Anskaffelsen af de Dyr, som skulle afhjælpe denne Trang, maa der imidlertid, for at den tilsigtede Virkning virkelig og hurtigere kan indtræde, med særdeles Strænghed sees paa det forhaandenværende af de Egenstaber og Former, som mest svare til enhver Races Normal-Typus. Herved maa man isærdeleshed opgive den falske Tro paa en Universalrace, som skulde være istand til at forbedre ethvert Slags Brugsheste, da en saadan, som Folge af ovenanførte Grundsætninger, aldrig kan tænkes.

Det engelske Fuldblod er t. Ex. i sin anerfjendte Fortræffelighed og Universalitet bleven holdt for en saadan almindelig Forbedringsrace, men den kan kun anses for en ren og konstant Race ifølge sit renholdte Blod, ingenlunde ifølge dens overensstemmende Former; netop ved den mangfoldige Blanding af disse saa forskellige Former har der stedse vist sig Tilbagefald til den ene eller den anden af dem man just vilde undgaa.

For derfor med Virkning, og overensstemmende med dens særegne Dygtighed, at kunne benytte denne ældgamle, almindelighed fortræffelige, blodrene Race til at beskæfte og fuldkommengjøre vore forhaandenværende Racer, maa man kun benytte saadanne Exemplarer af den, som ogsaa tilige i Formerne, og saadanne samtlige Egenstaber som man just har Brug for, ere oprættede konstante, af hvilke man da mindre vil have at befrygte Tilbagefald i afvigende Lems- eller Præstationsforhold. Tilgemaade maa den Stamme af engelsk Blod, som nødvendig maa anskaffes og holdes, hjemme fra være opdelt i saadanne Klasser eller Brugsracer, at der herfra kan vælges til videre Fuldkommengjørelse, altsaa være i stræng Affsondring forplantet i Racen, navnlig det lette Rideslags og det større Vognslags. Uden denne strænge Affsondring, ogsaa af det rene Blod, efter Former og Egenstaber, som svare til vore forskellige BrugsSiemed, vil man, som sagt, ikke kunne undgaa Tilbagefald, eller Overgang til andre afvigende Former, og at undgaa dette er nødvendigt, naar man attraar at opnaa Konstanthed, og den Sikkerhed, som er at betragte som det endelige Maal for Bestræbelserne ved Opdrættet, nemlig forud at kunne bestemme Bestaffenheden af de Affom man efter en Farring har ivente.

Bæddeløbet, som giver os Underretning om Hestens Hurtighedsevne, og paa en vis Maade ogsaa om dens Kraft og Udholdenhed, er at sammenligne med en Examen i forskellige Videnskaber. Ligesaalidet som Bæddeløbet alene er istand til at godtgjøre, om en Hest er stiftet eller duelig til praktisk Ride- eller Kjørebese, ligesaalidet formaar Examen i og for sig at forkynde den brugbare Theolog, Jurist eller Mediciner. I begge Tilfælde er endnu Besvarelse fornøden paa andre vigtige Spørgsmaal, som ere at ulede fra den tilkommende Bestemmelse. Iffebestomindre er man enig i, at Præstationen paa Bæddeløbsbanen har sit betydende Værd, som Prøvemaal for betragtet.

Ved Siden af rigtige Grundprincipers Anvendelse i Hesteavlens maa derhos anvendes den muligste Omsorg for at udelukke fra Avlen alt hvad som afgjort har Feil, saaledes henføre alle de Feil, som stikke i Organismen, eller dens Disposition, ogsaa til stette Egenstaber, hvilke ligesaa godt kunne nedarves, som medfødte Fuldkommenheder. Spørger man endelig, hvilke Hovedegenskaber, der fornemmeligt kunde være at ønske Landheste i Almindelighed, efter at de med Hensyn til Storrelsen næsten overalt er gjort betydelige Fremskridt, da er det Bredde, Dybde, Benstyrke hos Vognheste, og at Ridesheste være noget mere sluttede.

Det sande i ovenstaaende (Menzels) Grundsætninger i Kreatur- og navnlig Hesteavlens er saa indlysende, at de i deres Almindelighed ogsaa gaanske vist ville finde Almenanerkjendelse, og som saadanne bae gives den mest udstrakte Udbredelse. Jeg betænker mig derfor ikke paa at anbefale dem til vore yngre Opdrættere. Man savner imidlertid i ovenstaaende Rubriker af Hesteracerne Arbeidshesten paa Landet. Denne har i Agerdyrkningslande sin egen Normaltypus, og kan ikke, som Menzel forudsætter, erstattes ved hvad der af ringere Egenstaber, Værdi og Priser bliver et Udstød selv fra de mest passende af de nævnte Racer. Forskjellige Agerdyrknings- og Transportsforhold gjøre Forbring paa forskellige Slags Arbeidsheste, men almindeligtvis kræves hos dem Egenstaber og Former, som tyde paa Styrke og et raast Skridt, som: bred Pande, store Dine, ikke for lang Hals, bred Bringe, dyb Brysthule, Middelsstorrelse, stærke Ben, bredt, rundt Kryds, from og lærvillig, m. m.

I Norge har man for Diebliffet intet Stutteri, hverken for Arbeids- eller Krigsheste. Det paa Jerkind anlagte Stutteri er som bekjendt nedlagt som ikke hensigtsvarende og i dets Sted har Styrelsen bevilget Penge til Indkjøb af norske Stobhingste til Landracens Forædling. Disse Hingste placeres i Egne, hvor Trangen til dem er størst. Hermed er altsaa noget gjort til Arbeidshestens Forædling, men hvor langt man ved dette Arrangement endnu er fra en gennemgribende Forædling eller fra Dannelse og Opdrættelse af særskilte Racer, derom maa man have overtødt sig ved at gennemlæse ovenstaaende Artikel.

Om Sædskiftet.

(Fortættelse fra No. 43.)

Det er saaledes afgjort, at Kloveren stedse lykkes bedst i den første Tid, den dyrkes paa et Sted, og at den stedse bliver mislykket, jo oftere den kommer igjen. Den samme Erfaring har man alt tidligere gjort med Raps, Hør og tildeels ogsaa Urter, og Grunden dertil ligger sandsynligvis i, at disse Planter behøve visse uorganiske Stoffer, som Jordbunden kun indeholder i ringere Mængde i en saadan Tilstand, at de kunne gaa over i Planterne; men saalænge vi ikke med Besæmthed vide, hvilke disse Stoffer ere og altsaa ikke kunne tilføre Jorden dem, have vi intet andet Middel end at lade dem komme sjeldnere og med større Mellemrum igjen paa det samme Sted, for at der paa den Maade ved Jorvilttring, Stofftilning og Oplosning paany kan ophobe sig i Jorden saa store Mængder af disse for Raps, Hør og Klover uundværlige Stoffer, som der udfordres til at kunne give yppige Afgrøder. Aarsagen til, at Kloveren ikke taaler at komme for ofte igjen paa samme Sted, være imidlertid, hvilken den være vil; en afgjort Kjendsgjerning er det dog, som er stadfæstet ved mangfoldige Erfaringer; thi derfor kunde Kloveren ikke vedblive dyrkes i Trevangsbrugets Brakmark, derfor kunde det saakaldte „Norfolker Sædskifte“ ikke holde sig uforandret i England, da det tog Klover hvert Aar, og derfor blev den samme Erfaring hos os først gjort paa Vangeland og i de Egne af Landet, hvor man havde indført et overfkaarat Kobbeltbrug, der udlægdes med Klover 2 Gange i Rotationen, — og desaarfag maa for Kloverens Skyld vort Sædskifte være saa langt, at denne sikres, hvilket naturligtvis paa nogle Jorder ster lettere end paa andre; men i Almindelighed først vil blive Tilfældet, naar den kun saaes hvert 9de til 12 Aar. En anden Aarsag til, at Kloveren ikke lykkes, er den, at man i de fleste Aalsbrug her i Landet er kommen længere bort fra den nymerglede Jord; thi Mergelens overordentlige Virkning paa Kloveren er bekjendt, og den ligger uden Tvivl enten deri, at Mergelen indeholder foruden Kalk i de fleste Tilfælde ogsaa de andre sjeldnere, uorganiske Stoffer, som Kloveren fordrer, og altsaa kan være ligefrem et Gjødningsmiddel for denne Plante, eller ogsaa er Virkningen at tilskrive Kalkens stoffillende og opløsende Egenstaber paa de i Jordbunden allerede forhaandenværende sjeldnere uorganiske Stoffer, som Kloveren fordrer, og er da kun et indirekt Gjødningsmiddel. — En tredje Grund til Kloverens Afstagen er den Behandling, som Kobbeltbrugeren i Reglen giver den; thi at saa Kloveren, efter at have taget 4—6 Afgrøder efter een Gjødsling, er tilbvisse ikke at kjæle for den; Jorden er da hverken skjor eller ren, og fremfor alt mangler den Gjødningskraft. Det er ikke den Maade, hvorpaa en saa værdifuld Foderplante skal behandles; thi Følgen deraf er naturligtvis, at den aldrig er sikker, og i saadanne Aar som

det forløbne, hvori baade Spiringstiden og den paafølgende Vinter var den ugunstige, maa man være forberedt paa, at den næsten slaar feil overalt. Da Klover og Græs ikke bliver behandlet med større Omhu, maa der nødvendigvis store Arealer til at underholde et Kreatur om Sommeren, og vi finde ogsaa, at man ved denne Fremgangsmaade, selv i Landets bedre Egne — naar man da vil være sikker paa at ernære sin Besætning kraftigt — ikke tør beregne en Roes Græsgang til et mindre Areal end fra 1 til 1½ Tønde Land, hvilket jo rigtig nok ogsaa tildeels har sin Grund deri, at en stor Del af Marken er 3de og 4de Aars Græs, der næsten altid giver for ringe Afkastning, da Kloveren paa den Tid for største Delen er gaaet bort, og det naturlige Græs endnu ikke kommet frem, saa at Græsningen er aaben, og den isaaede Timotei bliver saa godt som eneherkende i denne Overgangstid; hvilket giver især i Midten af Sommeren en simpel Føde for Kreaturerne. Derfor vi derimod behandle Kloveren med Omhu, saar den i velbehandlede, dybt bearbejdet, ren Jord, vælge Frøet med største Omhu og ikke knibe paa Udsæden, passe at saa den i den mest gunstige Tid for dens Spiring, anvende Mergel, Kalk og Aske til den, og fremfor alt gjøde til den Sæd, hvormed den udlægges, saa kunne vi ligesaa godt som Altenborgerne og Belgierne ernære vore Kreaturer om Sommeren paa det halve Areal af, hvad vi nu gjøre. Den Landmand, som en Gang har forsøgt at gjøde til Udlægget, vil vistnok anvende alle Beskræbelse for at kunne vedblive dermed; der, hvor dette skete isfor, er Kloveren vistnok ingen Steder mislykket, og hvilken Fornøielse er det ikke at se sin Besætning staa i en frodig Klovermark, hvor Gjødningsningen falder mere end dobbelt saa tæt som paa en anden Græsmark, og hvor de kraftige Planter paa ny sty frodigt og tæt op, kort efter at være afædte, uden synderligt at generes af en isaldende Torke, som strax afviser de kraftløse Græsmarker, naar de en Gang ere overgaaede.

Jeg har ved de her anstillede Overveielser nærmest været paavirket af den Erfaring, som jeg har gjort under flere Aars Ophold i den Egn, hvor jeg er bosat; de stotte sig altsaa nærmest til Jordbonitetsforhold, saadanne som de her findes, det er frugtbare, muldterede Jorder med Ler- og Mergelunderlag; men jeg er dog overbevist om, at de Foderurter, som jeg her har nævnet, i den nærmeste Tid maa danne Grundlaget for vort Agerbrug overalt i de bedre Egne af Landet, hvorimod man sikkert paa simple Jorder maa vælge andre, saaledes paa Sandjord og lettere Jorder: Kartofler, Boghede og Svergel, og udlægge Jorden med isaaet Græsfrø af forskjelligt Slags i flere Aar, da Hvilen for denne Slags Jord er af stor Betydning; men ogsaa her bør Jorden altid være i kraftig Gjødningsstilstand, naar den udlægges.

Naar man paa denne Maade er bleven enig med sig selv om, hvilke Foderværter man i Særdeleshed maa have sin Opmærksomhed henvendt paa, for dernæst at lægge Planen til et Sæd-

ffifte saa maa den første Regel være den, i enhver Henseende at lade disse Bærter blive en saadan Behandling til Del, at deres Belytten sikres, og at de kunne give saa store Kvantiteter som muligt paa det mindst mulige Areal. Det bliver fremdeles en Regel at lade de langstraaede Sædarter være saa meget som muligt med Rod- og Bælfrugter. Hvor væsentlig vigtigt det er at vælge den rette Folgeorden for Afgrøderne, ved enhver Landmand; thi det er ikke tilfældigt, at man tager Byg efter Rug, og Havre efter Byg; men det er simpelthen af den Grund, at Rugen er en god Forfrugt for Byg, og denne igjen for Havren. Erfaring viser imidlertid tillige, at man ikke kan have nogen bedre Forfrugt til Byg, end Rodfrugter, og Bælgplanterne ere fortrinlige Forfrugter for alle Kornsorterne. Meget naturligt falder det altsaa at være, naar man alligevel optager disse Bærter til Dyrkning, fordi de ere gode Foderurter, og man opnaar da tillige det store Gode paa en nem Maade at kunne holde Ufrudet borte; thi de trebladede Bærter undertrykke det let, medens de langstraaede Sædarter, naar de uafbrudt skulle følge efter hverandre, be- gunstige det. Endvidere maa det være en Regel

ved Valget af et Sædfliste at stræbe at af- skaffe den rene Brak; thi hvor Jorden er frugtbar og i hoi Pris, er det en kostbar Ope- ration at lade den ligge hen uden at give nogen Indtægt. Men jeg tør ikke paastaa, at ret mange Aalsbrug her i Landet endnu ere modne dertil, og den store gavnlige Birkning, som Brakken har paa alle stærkere og mere bindende Jorder, lader sig ikke let erstatte paa anden Maade. Dog er jeg overbevist om, at man, efterhaanden som Jor- den bliver stærkere kultiveret og bragt i Gød- ningsstand, kan gaa over til at notes med Halv- brak, og senere ganske aflægge den.

I det Haab, at ogsaa andre Landmænd i Ugefristet ville bringe til Kundskab for en større Kreds de Sædflister, som de benytte med Angi- velse af Grunde, hvorfor de efter de stedfindende Forhold have valgt dem som de bedste — da saadanne Meddelelser fra de forskellige Egne i Landet sikkert kunde være overordentlig lærerige — skal jeg nu tillade mig for Lydelsgheds Skyld at sammenligne 3 Sædflister, hvoraf de to første høre til de almindeligste her i Egnen, det tredje derimod er et, som jeg selv har indført paa et mindre Areal.

No. I.

Børgenes No.	Afgrøder.	Antal Tdr. pr. Td. Td.	Centner. Halm pr. Td. Td.	Centr. Høvedt, som opfodres og benyttes til Strovelse.	Centr. Gødning som frembringes af det Opfodrede.	Anmærkninger.
1	Ren Brak					
2	Vintersæd	12	60	22	120	1 Td. Vintersæd antaget at give 5 Centr. Halm, 2 ³ / ₄ Centr. Halm antaget lig med 1 Centr. Hø.
3	Byg	12	33	16 ¹ / ₂	66	1 Td. Byg antaget at give 2 ³ / ₄ Centr. Halm, 2 Centr. Byg- halm antaget lig med 1 Centr. Hø.
4	Havre	13	32 ¹ / ₂	af Halmen 16 ¹ / ₄ af Kjernen 39	65 78	Hele Afgrøden opfodres. 1 Td. Havre antaget at give 2 ¹ / ₂ Centr. Halm, hvoraf 2 Centr. ere lig 1 Centr. Hø, og 1 Td. Havre sat lig med 3 Centr. Hø.
5	Byg	10	27 ¹ / ₂		13 ³ / ₄	55
6	Havre	11	27 ¹ / ₂	af Halmen 13 ³ / ₄ af Kjernen 33	55 66	Hele Afgrøden opfodres.
7	Græs					
8	Do.					
9	Do.					

Summa 154¹/₄ 505

Fragaar Foder til ¹/₃ Hest 37

Rest 117¹/₄ Centr., hvilket er Vinterfoder for 2 Hjør:

No. II.

Bangens No.	Afgrøder.	Antal Tdr. pr. Td. Td.	Centner Halv. pr. Td. Td.	Ctr. Høvedi, som opfodres og benyttes til Støvelse.	Ctr. Gjødnings som frembringes af det opfodrede.	Anmærkninger.
1	Ren Draf					
2	Vintersæd	12	60	22	120	
3	Byg	12	33	16½	66	
4	Ertehavre	8 Tdr. Erter 5 Tdr. Havre	28 12½	af Halmen: 16+6¼=22¼ af Kjernen: 48+15=63	81 126	Hele Afgrøden opfodres. 1 Td. Erter antages at give 3½ Ctr. Halm, hvoraf 1¾ Ctr. er lig 1 Ctr. Hø, og 1 Td. Erter lig 6 Ctr. Hø.
5	Havre	13	32½	af Halmen 16¼ af Kjernen 39	65 78	Hele Afgrøden opfodres.
6	Klover			46	92	
7	Græs					
8	Do.					
9	Do.					
				Summa	225	628
Fragaar Foder til ½ Hest					37	
				Rest	188 Ctr.,	som er Vinterfoder for 3 Rjør.

NB. For at udfinde det dannede Gjødningskvantum, er den Regel fulgt, at Halmen og Høet antages at give den dobbelte Bægt i Gjødning; den opfodrede Kjerne og Rodfrugterne ere først reducerede til Høvedi, og denne da antaget ligeledes at give den dobbelte Bægt Gjødning.

No. III.

1	Græsning og Halvbraf.					
2	Vintersæd	12	60	22	120	
3	Ertehavre	8 Tdr. Erter. 5 Tdr. Havre.	28 12½	af Halmen 22¼ af Kjernen 63	81 126	Hele Afgrøden opfodres.
4	½ Vintersæd ½ Byg	6 6	30 16½	11 8¼	60 33	Til den halve Td. Td. Vintersæd gjødes med 2½ Ctr. fosforsur Kalk.
5	½ italiensk Raiigræs ½ Kuntelroer	200		30 50	60 100	Raiigræsset giver 2 Slæt. 2 Tdr. Høer lig 1 Ctr. Hø. Roerne gjødes med 2½ Ctr. fosforsur Kalk.
6	Byg	12	33	16½	66	
7	Havre	14	35	af Halmen 17½ af Kjernen 42	70 84	Hele Afgrøden opfodres.
8	Klover til Græsning					
9	Tidlig Slæt og Græsning				46	92
				Summa	328½	892
Fragaar Foder til ½ Hest					55	
				Rest	273½ Centner,	som er Vinterfoder til 4½ Ko. (Fortsættes.)

Indlandet.

Christiania. Ved kongl. Resol. af 13de d. M. ex. 1) bevilget til Dyrettelse og Bedligeholdelse af en Sømandsskole i Tønsberg indtil 250 Spd.; til Bedligeholdelse af en Sømandsskole i Frederikshald 300 Spd.; i Bergen 300 Spd.; i Kragerø 280 Spd.;

Christiansand 300 Spd.; Arendal 200 Spd.; Mandal 200 Spd.; Porsgrund 200 Spd.; Laurvik 250 Spd.; Stavanger 150 Spd.; Drammen 200 Spd. Alt aarligt. 2) Kornmagasinet i Sælbo Bræsteskjæld ophæves, saaledes at den ene Halvdel af Magasinets Formue tillægges Sognets Fattigkasse og at den anden Halvdel anvendes til Grundfond for en Spar-

bank i Cagnet. 3) Gidsvolds Bygdemagasins Kapital og Dverfslud anvendes til Bedste for Præstegjældets Stolevasen. 4) Skal der i Aarlige Terminer uddedes tilfammen et Beløb i norske Penge, svarende 18069 Fr. 90 Ct., som Norges Bidrag til den Belønning til Amerikaneren Morse for det af ham opfundne Telegraf-Apparat.

— Ved den af Hr. Schibeler i Forskølalet her i Byen afholdte Frugtstilling blev Eftersættende den 22de d. M. af Direktionen i Selskabet for Nordgøl Bel tildelte følgende Præmier: 1ste Præmie (en Frugtfaal til Værdi 15 Spd.) Gartner N. Hansen Rosenhof pr. Christiania; 1ste Præmie (Do. til Do.) Fru Statsraadinde Sorensen; 2den Præmie (en Frugtfaal til Værdi 10 Spd.) Gartner Borgesen ved Christiania; 2den Do. (Do. til Do.) Fru Statsraadinde Petersen; 2den Do. (Do. til Do.) Proprietar Formann, Stedje i Sogn, desuden blev følgende nævnte med hørende Dmtale: Apotheker Hilmerød i Mandal, Assessor Ingstad Christiania, Hr. Zimmermann Ræsdøden, Hr. Gleditsch Næs pr. Frederikstad, Hr. Biermann Gedemyren ved Christiania, Boghandler Grønofft Christiania, Gartner Larsen Oslo Ladegaard, Johannis Iversen Aaga, Hørdanger, Advokat Birch, Hr. Chr. Gulbrandsen, Holmestrand.

— Morgenbladet meddeler, at Universitetets Bibliothek nylig har faaet ca. 130 Bind Bibles og nye Testamenter i de forskjelligste europæiske, afrikanske og asiatiske Sprog og Dialekter (navnlige ere de jemitiske stærkt repræsenterede), som Gave for det hervedværende Bibelselskab, der, saavidt vides, til forskjellig Tid igjen har erholdt dem fra det udenlandske Bibelselskab i London.

Paa Hamar-Elverum-Jernbanen skulle Arbejderne nu begynde. Jernbane-Direktionen, samt Ingeniør-Loitnantene Berg og Nils ere reiste dertil.

Kongsberg Adresse giver følgende Beskrivelse af Stangjernstiltvirkningen i den paa Kongsberg opførte nye Stangjernsbygning: „Vore Læsere vilde erindre den gamle stygge Stangjernshammerbygning, der isjov og skal saa meget affrækkende ud, og af hvis Pibe man om Altsenen saa udfkrøme en truende Gnist-Regn, i Afstand ikke ulig den nys forsvundne Komets Hale. Ifjor blev denne Bygning nedrevet, og man finder nu en høi, smuk Bygning med en lavere muret Sidebygning, forlynet med en høi, fritstaaende Pibe. Bygningen gjør i sin Helhed et behageligt Indtryk. Vi indbyde Læseren til at træde ind. I den store Bygning finder man tre smaa Dvne eller Ferfle-Heerder, hvori Rujernet i en stærk Kullid omdannes til smidigt Jern, der udtaget i omtrent 8 Spd. tunge glødende Stykker, slaas sammen og deles i 3 mindre Dele eller Smeltestykker under de vægtige Slag af en 5 Spd. tung Hammer. Smeltestykkerne indsættes siden i en lang Dvne (Gasovnen) med flere Abninger, og hvori Varmen vedligeholdes ved Forbrændingen af smaa Høenstykker, der nedslippes gennem en firkantet Abning i Dvnenes Dverflade. Blandende hvidglødende tages Jernstykkerne ud og udhamres under mindre Hammers raske og kraftige Slag til Stænger. I den omtalte Sidebygning kunne vi ikke fore Læseren ind, hverken han eller vi vilde finde os derved tjente; men den gjør os dog en vigtig Tjeneste. Efterat

de fra Dvnen udviklede varme Luftarter have foreløbigt opvarmet Rujernet og Blæsten fra Blæsemaskinen, ledes de ind i den nedre overhvalvede Del af samme, hvor de medfølgende Gnist kan affatte sig, derefter føres den varme Luftstrøm over Hvalvet og under det dels af Mur, dels af Jernplader dannede Gulv i den øvre Del af denne Bygning ind i Piben. Denne øvre Del, som for begge Enden kan tillukkes med Jerndøre, bliver saa varm, at Hornstykker, læsede paa smaa, paa en Jernbane løbende Vogne, blive ved at være indsatte en kortere eller længere Tid, saa tørre, at de, opstaaene i mindre Dele ved en Cirkelslag, udvikle i Gasovnen en saa høi Varme, som behøves for at gjøre Jernstykkerne hvidglødende. Vi ville endvidere anbefale Besøgeren at lægge Mærke til Vandhjulene, Hammerstillingerne, Korledningerne, forinden hvad der iøvrigt maatte være at se. Produktionsveien kan anslaaes til 100—120 Spd. Jern om Ugen, og ved Opførelsen er der taget Hensyn til en yderligere Udvidelse. Anlægget forekommer os i det Hele meget smukt og kunstsmæssigt, og skyldes den svenske Ingeniør Lagerwall. Den livlige Virksomhed, som finder Sted, den smukke Belysning, som Flammerne af Dvnen og de glødende Jernstykker frembringe især om Altsenen, tro vi ville interessere enhver, og idet vi derfor ikke frygte for at indbyde vore Læsere til at gjøre denne saakaldte Storhammer til Maalet for en Spadsereetur især en Uften, ønske vi Gerne af dette Anlæg af fremtidig Held i deres Virksomhed.

I Tønsberg ere Nedstyrtingerne endelig standsede og Familierne i de forlattede, tilbagestaaende Huse ere igjen indflyttede.

I Skiens Frimenighed ere to Personer bleepne erkommunicerede for at have ledrevet. For.

Udlandet.

Danmark. Ifølge et Brev fra Paris til Independence har Frankrig i længere Tid næret den Plan, at anbefale Holstens og Lauenburgs endelige Adskillelse fra den danske Kælløsskat og indføre en Stilling for disse Landsdele, lig Storhertugdømmet Luxemburgs Forhold til Holland; men at den franske Regjering har iflunde ikke at komme frem med denne Plan, forinden der ikke længere er nogen Udflugt til en Dverenskomst imellem Danmark og Forbunds-dagen paa det danske Forslags Grundvold.

Preussens Landdag har enstemmig anerkendt Regentkabet under Prinsen af Preussen.

England. Ved en Meeting (Møde) i Weymouth (Dorsetshire) paa Englands Sydvest kyst tog en Oberst Kressum, Parlamentsmedlem for Weymouth, at bibringe sine Høiherre et trostøtteligt Begreb om Betydningen af den ligeoverfor liggende franske Krigshavn, Cherbourg, — sagde han — er en meget stor Plads. Arsenaler, Korartede; Dæmninger, prægtige; men til Slut er den ingen Tilflugtshavn. Et Fartoi kan vel seile ind der; men ikke uden Fare, da Kysten er saa farlig, at det kan strande ti Gange, forinden det er kommet bag Dæmningen, især naar

Blinden blæser fra Ost. Man har paastaact, at Frankrig ved denne Havn kunde true England. Jeg har dog aldrig troet, at den franske Regjering fører noget Saadant i sit Skjold; tværtimod tror jeg, at Keiseren er mere end venlig findet mod os. Han kan der samle en Flaade; men vor Krigsflaade kan hamle op med enhver anden. Det har ikke faldet de Herrer Roebuck og Lindsay ind; men for mig stod det sig tydeligt, at Keiseren i Cherbourg har et lidet Sted, hvortil han ved det mulige Udbrud af en lille Revolution kan drage sig tilbage. (Vatter). Jeg maa som Militær sige, at en Ting har forkænset mig meget, og dette er, at alle Cherbourgs Befæstningsværker paa Landssiden ere ligesaa stærke som paa Søssiden. (Hør! hør!) Keiseren, vor fortreffelige Allierede, har omtrent 150,000 Mand i en eneste Arme-Division. Hvis han med denne Hær forskænder sig bag Cherbourgs Volde, da kan han i al Magelighed vente, indtil Stormen er gaaen over og derpaa træde frem igjen og sige: „Se her er jeg igjen fr og færdig at overtage Regjeringens Sorger.“ (1)

Portugal. Det franske Embedsblad, *Moniteur*, meddeler, at Portugal har udliveret det franske (Slave-) Skib, som Portugisierne havde opbragt i Mozambique-Kanalen. Kapitalen er sat i Frihed. Ifølge engelske Meddelelser skal bemeldte Udlivering have fundet Sted under Protest fra Portugals Side. Den brittiske Kanalflaade var ifølge *Morningpost* fra Plymouth, beordret til Lissabon.

Ruslands Keiser har ogsaa for de følgende 3 Aar befriet Kongeriget Polen for Rekrut-Udfriining, især at afhjælpe Mangelen paa Arbejdskræfter, da den stærke Rekrut-Udfriining under Keiser Nikolaus' formindskede Landbefolkningen i høi Grad.

— Storfyrst Konstantin agter at besøge Havnen Villa franca i Sardinien for at tage den i Diefyn. Den Plan der at bygge Boliger for den fattigere arbejdende Klasse, har fundet Keiserens Bifald, og man venter dens snarlige Udførelse. Hr. Burakoff, en Godseier i Guvernementet Zekaterinosslav, har gjort et Forsøg paa en udstrakt Skovplantning, som det eneste Middel til efterhaanden at opdyrke Stepperne og Keiseren har som Belønning og Opmuntring givet ham en Guldmædaille.

Asien. Et Telegraftoug er nylig bleven lykkelig nedlagt imellem Ceylon og Ostindiens Fastland. Ifølge seneste Efterretninger have Engländerne atter tilkjæmpet sig nye Seire over Dyrerne.

Afrika. Fra Tetuan melder den dertil ankomne Generalkonjul v. Castillon, at Konsulernes Mord sammesteds er en Opdigtelse. To Italieneres Mord ved Høverhaand har givet Anledning til førstnævnte Mordhistorie.

Landtungen Suez skal nu gjenopkjæres ved en Kanal, som ventes at blive færdig om 6 Aar. Nord-Amerika. Ved Krystalpaladsets Brand omkom intet Menneffe. Tabet beløber sig til 1 Million Dollars. Paladset var kort for Branden bleven Kommuniens Glæde.

Christiania Benmolles Fabrikata.

Svovlsyrede Ben a 4 Skill. pr. Pund. Heraf er 80 Pund tilstrækkelig Gjødning paa 1 Maal Jord, og virker i 2 Aar. — De anvendes foruden til Ager og Eng, Poteter og Turnips ogsaa til Dvergjødning tidlig paa Foraaret eller Høsten paa sletgjødset Ager og Græsland.

Pulveriserede Ben a 3 Skill. pr. Pund. 150 Pund er fuld Gjødning paa 1 Maal og virker i 4 Aar.

Finknuste Ben a 2 Skill. pr. Pund. 400 Pund er fuld Gjødning paa 1 Maal Jord for Ager og Eng og virker i mindst 6 Aar.

Grovknuste Ben a 1½ Skill. pr. Pund. 640 Pund er fuld Gjødning paa 1 Maal Jord for Ager og Eng og virker i 8 a 10 Aar og maaste længere.

Af ovennævnte Fabrikata har jeg Dplag ved min Fabrik og anbefaler disse til Landmandens Opmærksomhed.

J Skilling-Magazinets Tillægsblad No. 6 og 7 for dette Aar er optaget en Afhandling om Brugen og Bestanddelene af knuste og i Svovlsyre opløste Ben, hvortil henvises. Hans Malling, Drammensveien No 22.

Christiania Kornpriser.

Indenlandst

Hvede, 3½ a 5½ Spd. Intet solgt.

Rug, 15 ½ a 16 ½.

Bug, 14 ½ a 15 ½ 12 ½.

Udenlandst

Rug østersøst 18 ½ a 18 ½ 12 ½.

Rug dansk 16 ½.

Bug Prædigt 15 ½ a 15 ½ 12 ½.

Erter 4 a 5 Spd.

Hvede 5½ Spd. a 5 Spd. 3 ½.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Rjovind, 6 Spd. pr. Td.

Sild, stor Mid. 5½ Spd. pr. Td.

Sild, smaa do. 4½ a 4½ Spd.

Sild, stor Christ. 4½ Spd. pr. Td.

Sild, smaa do. 3½ Spd. pr. Td.

Storfet 1 Spd. 12 ½ pr. Bog.

Middelfet 4 ½ 12 ½ pr. Bog.

Smaaet 4 ½ pr. Bog.

Rødstjær 6 ½ 12 ½.

Udgiverens Adresse:

J. Schrøder, Bøll i Bærum.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. G. Fabritius.